MEZIOBOROVÁ SPOLUPRÁCE

Otravy dětí v domácnosti = neváhejte volat TIS!

Jana TLAPÁKOVÁ

Dnešní domácnosti jsou hodně chemizované, používají čisticí prostředky s žíravými látkami, proto není divu, že počty dotazů na nehody s těmito přípravky neustále stoupají a tvoří až polovinu všech dotazů týkajících se otrav. O tom, jak je akutně řešit, čeho se vyvarovat a kdy určitě využít na telefonních číslech 224 91 92 93 nebo 224 91 54 02 non-stop konzultací Toxikologického informačního střediska (TIS, www.tis-cz.cz) při Klinice pracovního lékařství 1. LF UK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, jsme hovořili s vedoucí lékařkou TIS prof. MUDr. Danielou Pelclovou, CSc.

Které otravy dětí v domácnosti se vyskytují nejčastěji?
Intoxikace u dětí nyní převažují a představují asi 60 % z našich dotazů. Velké starosti nám dělají převážně čisticí prostředky, které obsahují žíravé látky – ať už kyselé, tak alkalické. Například přípravky, jako jsou Savo nebo Domestos, které slouží k rozpuštění vodního kamene, obsahují koncentrované kyseliny a při požití mohou způsobit poleptání jícnu, žaludku nebo ústní dutiny. Z alkalických bych upozornila třeba na přípravek Krtek pro čištění odpadů, který obsahuje hydroxid sodný a po požití může vést k těm nejdramatičtějším případům poškození z přípravků v domácnosti, konkrétně i k perforaci jícnu nebo žaludku. Jinak se hodně často setkáváme také s tím, že děti venku snědí různé bobule – nicméně pokud se jedná jen o několik málo kuliček, nejsou obvykle natolik toxické, že by mohlo dojít k úmrtí. Občas se objevuje i předávkování různými léčivými přípravky pro děti, sirupy proti kašli nebo paracetamolem, často přímo z rukou rodičů, když aplikují nesprávnou dávku nebo se spolu nedohodnou a například večerní lék podají dítěti postupně otec i matka. Ještě víc nás trápí nehody u dětí, které snědí léky pro dospělé, třeba z kabelky od návštěvy. Zvlášť když jde o antihypertenziva, kdy může jedna tableta pro dítě představovat letální dávku. Naštěstí to nejsou časté případy, ale pokud se na tyto omyly nepřijde hned a lék již působí, může být pozdě i na první pomoc.

Jaké jsou tedy zásady první pomoci?
V případě požití žíraviny je třeba zasáhnout co nejdříve, protože k poškození sliznic dochází prakticky okamžitě, v řádu sekund. Děti obvykle křičí a pláčou, protože pociťují pálení v ústech nebo v krku, takže pro první pomoc doporučujeme dát napít ideálně malou skleničku mléka, nebo vody. Mléko je lepší, neboť pufruje účinek žíravé látky, pokud je ale voda po ruce rychleji, má přednost. Díky tomu se žíravina trochu naředí a dostane do žaludku – zejména z jícnu, který je ohrožen víc, protože má tenčí stěnu a poškození mohou být závažnější.
Při požití léků nebo bobulí považujeme za „univerzální“ antidotum aktivní uhlí, jež má velkou plochu, uvnitř póry, ve kterých uvíznou právě větší molekuly léčivých přípravků. V případě žíravin to však neplatí. Tam je aktivní uhlí naopak kontraindikováno, protože začerní sliznice a znesnadňuje nebo dokonce znemožňuje endoskopickou diagnostiku poškození jícnu a

žaludku, která se většinou provádí v narkóze. Není proto dobré, aby děti po požití čisticích prostředků cokoli jedly, natož aktivní uhlí.
V případě požití většího množství léků někdy doporučujeme vyvolat zvracení – buď mechanicky jemným podrážděním kořene jazyka prstem, nebo podáním vlažného roztoku tekutého mýdla, tj. kávové lžičky tekutého mýdla do sklenice vody. Do hodiny od požití tablet má význam se o vyvolání zvracení pokoušet, později se již větší množství léku ze žaludku odstranit nepodaří. U tekutých přípravků, jako jsou třeba sirupy, je tento interval přibližně 15 minut.

Kdy určitě volat Toxikologické informační středisko?
Dá se říci, že okamžitě, když se něco stane. Většina rodičů vůbec netuší, že požití žíravin nebo některých léků může dítě i zabít. Takže doporučujeme volat raději víc než méně, i když může jít jen o mírné předávkování. Na telefonních číslech 224 91 92 93 nebo 224 91 54 02 poskytujeme non-stop služby, vždy potřebujeme znát jméno pacienta, jeho rodné číslo a název pojišťovny – klíčový je čas nehody, množství potenciálně toxické látky i příznaky pacienta.
Důležité je si uvědomit, že spousta čisticích přípravků má na etiketě uvedeno složení, které ale není zcela přesné, obsahuje pouze znak žíraviny, nikoli však informace o koncentracích těch nejnebezpečnějších látek, jakou je třeba hydroxid sodný. Existuje proto tzv. bezpečnostní list – pokud na internetu do vyhledávače zadáte úplný název čisticího prostředku a za něj ftázi „material safety data sheet“, velmi často najdete jeho složení i s přesnou koncentrací konkrétních žíravin. Ne vždy to musí být úplně jasné, proto je lepší volat TIS, kde máme od dovozců a výrobců tyto bezpečnostní listy v elektronické podobě u většiny přípravků, a pokud ne, víme, po čem máme pátrat.

Non-stop konzultační linka Toxikologického informačního střediska
224 91 92 93 nebo 224 91 54 02
www.tis-cz.cz